

SĒMUONA MALŪNĀ

RUDĪS Edvards

(Tēsinīs. Pradē 2026 m. Nr. 3, 4, 5)

Tēik tatā Agnē tepešē noējusi apvaksietē sava bovusius keliauninkus. „Kas īr dorns, – mēslējē ēdama nomēi, – tam nieka neišaiškinsi ni par dvē dēinas. Ons dērba ē dērbs tēp, kap anam geriau atruoda, ē vēsks. Kuožnos muok savi ožtartē ē pateisintē.“ Paskou tik bedžiaugies, ka pasaulie īr ne vėn prastē žmuonis ē ka vēinē tavi pastom ē pavert, bet šalēp kētē novértusi pakel. „Ka doutom Pondēivs, aple monēm būtom daugiau geriesniu žmuoniū, mon nieka kēta ē nebrēktom“, – mēslējē Agnē, vēs dā neožmēršdama sava sunkē keliuonē i nomus.

Nuors Žalēmū nomūs ē bova ketorēs gīvas dūšēs, bet ūkininkava ē vēskou tvarkē Agnē vēina pati. Ka vīrs išējē, mažājem vākou bova devīnē mienēsē. Sēmuons beparējē po posontrū metu. Kol anuo solaukē, vīrēškus darbus dērba pati. Arē, siejē, drapakava, ekiejē. Tievalis, ka ē senielis, daug kamē anā liuob prikēbtē ē padietē. Dērbont laukūs anā ont galvuos nikumet nestuoviejē vākā – tievalis anās rūpėnuos kuožna dėina. Ka ons ē nēs pri sunkiū darbū, bet sava pēršta vēstėik prikēš ē tēn. Ka jau Agnē nebsomėslis kou darītē, ons liuob patars, kāp tvarkītē ūkē rēkalus.

Nomūs tievalis ē gaspadėnava. Ka Agnē liuob parēs novargusi i truoba, pečios būs šėlts, vākā so-tvarkītē ē noprastē, pėitā garous ont stalo. „Aš nebutiuo ni pavierijusi, ka torio tuoki gera tieva“, – valgėdama liuob mēslis ana.

Lunka bova gera komelē, klusni, grētā ējē vago. Ka ana liuob trauks, Agnē vuos spies žėrgliuotē paskou plūga. Anā patėka pavasari išėlosēs ē garoujėntēs žemēs kvaps, bet artē vēstėik liuob būtē sunkē. Iš rīta dā kap ē nieka, veiziesēs, kāp plūga peilis pjaun balsē trūkėniejontēs žuoliū šaknis, ronkas nesunkē liuob prilaiķis plūga. Lauka galē liuob reikies smarķiaiu sosėmestē: ē arķli pasoktē, ē plūga iškeltē, ē ka arķlis jau būs naujuo vaguo, greitibies sospietē ileis-tē plūga i žemē. Vo, ka jau liuob isėtaisīs i tou vaga, toukart beittont paskou plūga, ronkas liuob bišķi paėlsies. Bet tas lauks, Agnēs akimis, tebūs dėdlē

trumps: nespiejē duorā isėstuoatē i vaga, ka tujau pat rėk viel soktėis... Ē lig vakara tas plūga tom-pīms lauka galē tēp liuob pakėrs ronkas, ka ronkėnas pradies išslīstē, ligo kas anas būtom patepēs kuokēs taukās. Ka vēsā jau nebgalies beišlaikītē tou plūga, liuob važioutē nomēi arba jimtėis kuokē kēta lėngvesnē darba. Kad ē kāp beliub būtē sunkē, Agnē ni rodėni, ni pavasari neliuob palėks ni vēinuos nesoartuos žemēs ežēs.

Drapakoutē ē ekietē bova daug lėngviau. Te-reikies tik retkartēs sostabdītē arķli ē, pakielos akietēs, ištrauktē ēš anū varpotiu ē kētū žuoliū ap-džiūvosēs ē pabalosēs šaknis. Vo tēp, tik toriekis atvarslus ē spiek eitē šalēp arķlē. Agnē tuokiuom dėinuom tonkē vėn liuob untēs nuors ligo kuokem pėimėnūzou pašvėlpiuotē kuokē žėnuoma daina. Anā liuob patėktē, ka paskou anuos drapakus vēinē ož kėtus grėtiau liuob ratus soktē ēr išraustus gīvius, daugiausē slėikus, rītē paukštē.

Aront pavasari laukā liuob kvepietē driegno žemē ē pakėlosē gīvībē. Vieliau, ekiejint a drapakoujint, tuokē kvapa neliuob bebūs. Pavasari laukūs vēs liuob skombies cīrolē gėismie – tuoki vėrponti ē kap kuokėi lītaus lašā isėgeronti i žemē, ka Agnē liuob atruodīs, ka kuožnos žemēs gabalielis i pėlns tuos meliuodėjēs, tik ožķliudīk anou ē tujau pat ana pasėgėrs...

Siejuos laiko vēina kēta dėina pagelbietē bova atvažiavės bruolis Juons so patē. Anodo liuob veiziesēs i Agnēs darbus ē dīvuosēs:

– Vedoms ronku tava ūkie kap ē nebrėk, vēsē vīrėškē darbā jau ī nodėrbtē...

– Tad padiekėtau mon pasietē, ka līgiau būtom, mon vēinā gerā neišeit.

Anodo tou karta atvažiavē liuob pasėdarbous, pasėdarbous ē išvažiuous. Bruolis bova atvažiavės ē šėina laikē, padiejē ē bolvės nokastē. Kėik padiejē artėmėijē, tēik toriejē ē ožtektē, nes kou nuors pasom-dītē iš šuona Agnē negaliejē – netoriejē tam piningū.

Kol vīrs tebėbova kariuomenie, Agnē vakarās, ka ē dėdliuasē liuob būs novargusi, atsėklaups ont kie-liu ē kalbies puotėrus. Prašīs Pondėivalē, ka lėngviau būtom vīrou, ka aplinkou netrainiuotomės rusu karėivē, ka vēsē būtom svėkē. „Kas nekaitietom, Viešpatie, ka tū rusu če ni smarvės neblėktom...“, – vēs posbalsio liuob kalbies Agnē.

Fronta lėnėjē bova tuolėi, bet tū rusķiu Strėpėniū suoduo netrūka. Kartās anū atsėras ē nepar-

potamā daug. Žmuonės pasakuoja, ka ontplūdis prasėded toukart, ka iš fronta išved kariuomenė paėsiėtė, vo i apkasus atsiunt naujū kareiviu. „Dabā, Jezusmarėjė, – tuokiuom dėinuom mėslīs Agnė, – kuožname kėimė vėn rusā ē rusā!“ Vėiziek, vėns kamė kuokiū kroupu posmaiši būs pavuogės, kėts – drabuži, trets prīš pat vakara jau ē i tava patėis suodība ligo kuo ēiškuodams atsėvelk. Anėms vėn liuob reikies šnapšės arba lašėniū. Ka nebūtom iš onksta mėsa gerā pakavuojė, Agnė so tievo nikāp anou nebūtom iškeravuosiosio.

Vėina vakara Agnė pro truobuos longus pamatė, ka artėnas liguo do, bet i truoba iėjė tik vėns kareivis.

– Tievā, juk do ējė, vo kor pasėdiejė tas ontros? – klaus Agnė.

– Ė aš do matiau, – atsakė tievalis. – Agnelė, to išbiek i prīšininkė ē paveiziek, a tik ons nebūs iėidams somaišės doru...

Ka paveiziejė, rusielis iš kobėla jau bekraunous laukuonās paskotėnė mėsa. „Kuoki laimė, ka če tėik anuos tier“, – pamėslėjė Agnė ē paleida sava balsa:

– Ak, jūs svuolačė, bjaurībės, mon iš truobuos paskotėnė mėsa vuogsėt... – ē pribiegusi tēp skielė tam kareiviu i snuki, ka anam iš akiū tik kibirkštīs pasėpilė. – Dinkėt iš mona truobuos ē ka jodoms če ni smarvės nebūtom, vo pajimsio lazda ē abodo gausėtai par kramė...

Matītėis, ka Agnės ronka bova kėita ē stipri, vo gal ē iš giedas a dar diel kuo kėtkuo, bet nomėškems tou karta pavika apėgintė – kareivė muovė dvilinkė iš suodības ē tou vakara daugiau nebėpaseruodė.

Ka ē sunkė dėrba, bet Agnė bova jauna ē neatruodė dėdlė sovargusi. Švėisė ruožėnė ē apvalė, papūstė žondelė, pluonas, bet išraišingas lūpas, gīvas ē maluonės akis švėitė iš tuola. Nebova ana dėdėlė augoma, bet netrūka ni vėina patrauklė muotrėška iškėlėma a ilėnkėma. Vėskas tas be gala traukė vīrus. Agnė neliuob lėktė anū nenoveizieta. Anėms bova maluono matītė, kāp ana eit par truoba, darbujės pri mūrė, sied pri stala, pritūpusi žaid so sava vākās. Ana kartās liuob ožsimėrš, ka ī kara laiks, pro šali valkiuojės dėšimtims kareiviu, kad tas anuos muoterėškoms gal sokeltė tuokiū pat pavuoju, kāp ē išbadiejosem žmuogou rėikie dounas ē če pat pakabinta rūkītiu lašėniū paltės.

Vėina karta pas Agnė i svetius atvažiava anuos netėkra sesou Teklė, katra kariaudama so rusu kareivės diel sava muotrėškas garbies, jau bova at-

laikiusi kelės pėrtis. Teklė Agnė ē anuos tievaliou papasakuojė, kuokėi baisė īr tēi azėjatā:

– Je tik anėi galietom, tavi če pat prismaugtom ē, nieka neveiziedamė, somordītom, ēšniekintom ē palėktom ligo kuoki lakata. Tėkrė vėlkā. Je tik nojauti, kumet anėi gal pasėruodītė, rėk so kuokio škorlio ap-sėsoktė galva, ontsėvėlktė kuoki palaiki, nebnešiuojema ē soskrėndusi drabuži, veida nosėporvintė...

Bet tēi kareivė, ka muotrėškas ē parsėdariosės liuob būs, vės tėik pri anū listė par gvalta. Bova anėi ligo kuokėi pragara velnė. Jau ē vėina, ē ontra bova kėrtusi anėms i morza, ka ē kraujė taškies. Ožpoltuoms muotrėškuoms kėta nieka neliuob belėktė, kāp tik paleistė i darba ronkas. Tik iš vėsuos sīluops ožvuožusi i tou anū nu geidolė parauduonavosė vepelė, dā galiejė šėp tēp išsėlaikītė. No, ka pri vākū, pri sena tieva be kuokiuos sarmatas, dėnuos laikė lėptom tau ont vėršaus, nikumet negaliejė pagalvuotė. Bet miegėnėmu pajimtė muotrėška ē dėnuos laikė, kėtėms matont, bova. Sens Agnės tievalis, iėjos kareiviu i truoba, liuob ramė siedies, nieka nesakīs, bet, je tik ons pamatīs, ka tas jau lend pri dokters, pašuoks iš vėitā ē vėso balso pėktā sošoks:

– Von iš mona truobuos. Nežėnuot, kāp žmuonės tor elgtėis, tad vėitas če tamstuoms nie.

Tonkė anėi liuob ē paklausīs, bet so kėtās bova ē daugiau varga.

Vėina vakara i truoba īgrūmiejė cielė trīs. Če, neskaitont vākū, bova dvė muotrėškas ē sens tievs. Kareivė, žėnuodamė kor ē kuo eit, prīš atėidamė diel drousuos bova išmetė po kelis šimtus gramu samaguona. Nuors nomėškė rusėškā ē ne kėik tesoprata, bet vės tėik klausies, kou tēi neprašītė svetė, atsėsiədė pri stala, rokou. Daugiau rusėškā liuob soprastė senāsis tievs. Ons gėrd:

– Žėnā Jurka, – saka pėkta veida švėiseplaukis kareivis, – mon ruoduos, ka tuos muotrėškas mums smarkė priėšinsės ē mums gal nieks neišėitė... Vo dā če pat ī tas sienis. Anou rėk nodietė pu pėrmo. Kol anuo nenušausem, nier kuo ni pradietė. Tiktā tēp arba nieka...

– Vo po tuo jau so tuom dvėm buobuom mes, trīs jaunė vīrā, kāp nuors sosėtvarkīsem, – saka pri-tardams ontros.

– Bet īr dā do vakā, – abejuo tretiesis, – paleis kakarėnė, ka ni apsėklausītė negaliesem...

– Išstumsem pro doris i premėnė ē lai tėn kriuo-k kėik tiktā nuor...

(Nukelta i 50 p.)

Tievs, gērdiedams ē daugmaž soprasdams tou kareiviu ruoda, nuoriejē kažkou pasakītē, bet iš išgoustē anam nieks nebišējē. Agnē, plušiedama pri mūrē, iš kareiviu kalbuos šiou tuo sopratusi, tēp pat baisiausē išsēgonda, nebženuojē, kou rēktom darītē. Ož karta tuo tievalē kareivē nerīžuos nošautē, bet do iš anū, nieka nelaukē, atsēstuojuē, prišuoka pri muotrēšku ē pradiejē eitē pri rēkala. Tas pēktāsis pamiegēna jiego pajimtē Agnē, vo Jurka – Teklē. Tretiesis, laikīdams ronku briauninka siediejē ožstalie ē sekē akimis tieva. Tievalis pasēsivadēna ont kelēs vākus ē ēšsēgondēs lauk, kas če būs tuoliau.

Vēino muomēnto tas pēktāsis kareivis, gavēs nu Agnē stēpri ontausi, ipīka ē, so vēso sīlo sojiemēs anou pagoldē ont tapšana, ožvertē sējuona ē pradiejē trauktē žemīn kelnēs. Agnē pradiejē klīktē ē spordoltēis. Tou tarpo Juovitelē noslīda nu tievalē kieliu ē, sogniaužusi kumstelius, kēik galiedama paleidusi gerklē, poulē ont tuo kareivē. Tas, goliedams ont tapšana ē ožsējiemēs so Agnē, pamatēs šalēp vāka, so bato spyrē mergātē i krūtēnē. Ta, dā daugiau soklėkusi, noliekē i aslas vēdori ē novērtā aukštienlinka. Vēsa tou matīdams sava nervu ē ronku nebsovaldē tievalis:

– Ak, to, žaltī prakeikts, dā mūsa mažus vākus spardīsi, – ē tou patio muomēnto, ligo žēbēnkštēs pašuokēs nu krieslēlē, tēp kērtā švēiseplaukiou par spronda, ka tas, vēskou ožmēršēs, abējuoms ronkuoms sosējiemē ož galvuos. Agnē, pajotusi, ka kareivē ronkas atseleida, greitībies pašuoka iš luovas ē muovē pru doris. Kol atētraukē sklousti, švēiseplaukis spiejē ne tik atsēgautē, bet ē išsētrauktē briauninga. Matīdams, ka jau Agnē kēimē, iššava tēisē i anou. Ana pajota, ka kažkas smarkē trinkteliējē i galvuovērši ē vuos neišvertē iš kuojū. Greitā atsēpeikiejusi nu smūgē, ožsēspaudē so pērstās prakērsta vēita, ē kēik tik leid gerklie klikdama pasēleida pas sosiedus. Bebiegdama pajota, ka par kakta ē akis biegs kraus...

Tievalis po tuo niekor nebieguos ē nekavuojuēs. Priējēs pakielē nu žemēs bekriuokontē Juovitelē, ē viel so klīkontēs vākās atsēsieda i sanoujē vēita.

Ožstalie siediejēs kareivis, matīdams, ka tievs rūpēnas tik vākās, nieka anam nedarē, vo ka švēiseplaukis iššava i Agnē, ons, matītēis nenuoriedams isēveltē i tou istuorējē, atsēkielē ē greitā išējē iš truobuos.

Bemaž tou patio laiko, išsēspardiusi nu sava ožpoulėka, par prišininkēs longa i kēima išmuovē Teklē.

Ta viel, ne sava balso šaukdama, išliekē pri Zūberniu. Ne tēik biega, kēik klopa, nes kuojēs bova kap kuokēi vītovā. Šēp tēp atsēkielusi viel miegēna biegtē. Iliekosēs i Zūberniu truoba muotrēškas bova baisiausē išsēgondosēs, vērpiejē ligo kuokēi apošēis lapā.

Pas Zūbernius bova apsēstuojuēs Agnē pažīstams leitēnants Saša. Anēdvē kriukdamas ibiegs pas anou ē papasakuojē, ka anas apsieda trīs rusu kareivē... Leitēnant klausies, bet tik ramēna:

– Anēi biegs ē nobiegs, nē aš, nē jodvē anū nebsogaušētau, nē anēms kou dabā beparīsem...

– No, ē kou vedviem bedarītē, ka tamista nieka nepadedi, kor dabā beitē? – paklausē Agnē.

– Ēkētau nomēi, nes anū jau ē kuojēs atauša, anēi jau dinga, nebrīš.

Muotrēškas atsēgierē šalta ondēns ē tebvērpiedamas išējē atgal. Vo kor kētor gīvam žmuogou, torēntem sava nomus, dingtē? Tēi rusu kareivē, matītēis, irgi nu tuo kēlosē alasa ē sava paleistū šūviu šēik tēik išsēgonda, tad vēns pu kēta iš suodības jau bova pasētraukē.

Ka muotrēškas, patikrindamas kuožna apībriekšmio joudoujinti neaiški šešieli parējē i sava kēima, pamatē atdaras truobuos doris ē išdaužta longa, pro katrou iššuoka Teklē. Pu biški žvalgīdamuos ē nikou nepasēkļaudamas abēdvē soējē i truoba ē tujau pat ožsēsklēndē doris. Paskou Agnē, pasējiemusi lēktarna apējē vēsus pašalius ē apveiziejē a vēsks tebier sava vēituo, a nekērmie kamē pasēkavuojuēs kuoks kareivis ē nelauk pakol anēdvē atsēgols i luova. Bet anū, kāp sakē leitēnantielis, ni vēina nikamē nebēbova. Toukart Agnē iējē i truoba, gēlēi atsēdosa ē, pajiemusi ont ronku vākus, atsēsieda ont tapšana. Tievalis išējē ožkaltē longa, vo Teklē jiemies tvarkītē krovēna Agnēs galva.

– Jezusmarējē, kor če to tēp ožsēgavā? – paklausē ana.

– Kamē, kamē? – pakartuojuē klausēma ligo biški ē ožsēgavusi Agnē, – A negērdiejē, ka i muni šava? Ka būtom pataikēs ka ē par plaukieli žemiau, būtiuo premēnalie ē kuojēs istēisusi...

– A Jezau, tatā ons i tavi šava... No, a ne bandits, a ne kūtvala paskotēnis...

Teklē atsēnešē šēlta ondēns, apēpluovē Agnē kakta. Tēn, kor kolka praliekē, maties atvēra žaizda, nebībova ni vēina galvuos plaukelē.

– Ne kāp kētēp – Angels Sargs tavi išgelbiejē, – tepdama vaistus kalbiejē Teklē...

Eidamė goltė Agnė so tievalio ožsklėndė ė so mėitās ožsėromstė truobuos doris, somėgdė vākus ė atgolė, bet tou nakti ni vėns ėš soaugusiu tuo truobuo akiū sodietė negaliejė. Rītmetie nuors anėi vėsė tebeviezijuos tuoms patiuoms akims, bet ni vėns nejodiejė ė tilė goliejė sava luovuos, ni vėns nenuoriejė sotrukdītė kėta ramībės. Vėsus prikielė tik sava luovelies pradiejė niornietė ė jodietė vākā.

– Tievali, gausi apeitė gīvulius, – paprašė Agnė. – Aš šiou rīta ligo sava kūna nejauto, negalio ni pastuovietė – kuojės nelaika... Nakti bovau vėsa ligo sostigusi, mėslėjau, ka mėrsio. Ė tas ožmėrėms iš kuojū ni dabā dā neišeit...

Tievalis, išklauės Agnės, nieka nelaukės iš sava truobuos atsėnešė stėpriuos ė gerā iškuoštuos ont gīvatės ontpėltuos šnapšės, ipilė ketvėrtadali stėklėnės ė lėipė anou lig dogna išgertė. Begeront Agnė vuos neožtraukė dvasės, pradiejė smarkė soktėis galva. Tievalis ipilė dā ė Teklė, vo išeidams pri gīvuliū, palėipė:

– Dabā abėdvė krėskėtau i luova ė nomėkėtau.

Ka ons iš tvarta parėjė i truoba, anėdvė abėdvė, neveizont, ka pu truoba brungzdė vākā, dailė mėiguojė. Tievalis pamaitėna vākus, išvėrė posmarškuonė kuošė, pataisė mėrkala, iškepė po šmuotielī lašėniū, toukart dukteri ė Teklė pažadėna ė pavadėna pri stala.

Agnė, parkielusi akis, pamatė, ka pasaulis dabā jau kėtuoks, daug švėisiesnis. Mažiau beskaudiejė galva, bova atsėleidosės kuojės, jau galiejė atsėkeltė mažne tēp pat, kap ė onkstiau.

Kol vīrs bova kariuomenie, tas vakars ė išgoustis Agnė bova pats baisiausias. Ana anuo neožmėrša lig pat sava omžiaus gala.

– Laimė, – liuob sakīs ana, – ka tuoki pekla žemie mon bova atsėvierusi tik vėna karta...

Vo tēp jau ruskiu kareiviu, nuoriejusiu ontsėmesitė ont Agnės, bova ne vėns ė ne do, bet jau ne tēp, ka par gvalta goldītom i luova, ka dā i anou ė šautom.

Ī bovė atėjė ė dvėjau. Vėinam ėš anū, ka tas priėjė artiau ė pamiegėna glaustītėis, Agnė tēp diejė i smurgli, ka tas vuos ont kuojū beišsėlaikė. Atsėtuokiejės ons ė tuoliau vaidėna kavalierio ė viel taikies prilīstė. Tumet Agnė anam ožtvatėjė dā – dabā jau iš ontruos posės:

– Nenuorio tamstas ni akie matītė, tujau pat dink iš mūsa truobuos...

Tuo ožteka, pamatė, ka so anou ė nieks nevuobolaus, tad ė pasėtraukė.

Tonkė, je ruskis liuob pamatītė, ka so anou ė

nieks so gero neprasėdies, tuo liuob ė ožtektė.

Korėn dėina Agnė išbiega i pašta paveizietė, a nie nu Sėmuona laiška. Parėjusi atgal, veiz, ka anuos Teklė, atsėsedusi pri pečiaus, isėkniaususi i delnus, kriuoak balso, ligo kuoks mažos vāks. Klaus Agnė, kas ī, bet ta nikāp negal ni žuodė ištartė, Tik tumet, ka apsėramėna, papasakuojė, kas ėe, anū truobuo, prīš kurī laika daries.

– Tik šunielis muni ė beišgelbiejė, tik šunielis... Viel tas švėisiesis bepruotis ruskis bova so draugo atėjės. Kāp tik iėjė i truoba, tujau oždarė doris ė rakta isėdiejė i kėšenė. Nieka neblaukės vėns išsėtraukė briauninka, vo ontros sojiemė mon ronkas ė draska žemīn drabužius. Aš pradiejau ne sava balso šauktė, bet anėi, nieka neveiziedamė, zorduo muni tuoliau. Ė tou tarpo iš ontruos truobuos, musintās so kuojūoms atsėdarės doris, ipoulė mūsa dėdliešis šou. Ė, vākali, ka ikėba ons tam švėiseplaukiou i ožpakali, ka pasiota draskītė, sopliesė ne tik kelnės bet ė sobėnė apdraskė. Kol ons gīnies nu šonėis, tas dā ileida anam dontis ė i ronka. Kol anodo iš truobuos išsinešdėna, apkondžiuojė dā ė tou ontrouji, bet ne tėik. Sargis anus tuoluokā gėnies.

– A nešaudė? – klaus Agnė.

– No, ne. Musintās nebova isėdiejė kolku. Ka ne tas šou, jau anėi muni būtom plėkā nodarė, ėe pat pasėgoldė ė išgvaltavuojė.

– Matā, kuoks tas mūsa Sargis pruotings. Dabā rėks dā daugiau anou keravuotė, ka nenošautom ė nenonuodītom. Juk būs tei neprietelė ont anuo kap kuokėi žvieris ipikė.

Po tuo karta tas švėisiesis rusos i Agnės truoba daugiau nebėbova atėjės. Matītėis ėlgā gīdies žaizgas a anou kor nuors kėtor iškielė...

– Ka ė nedaug teliuob torietė tuo pruota, bet kareivė, musiet, sožėnuojė aple nepavīkusius sava draugū žīgius, soprata, ka jau tamė kėimė, ka tēn ė ī muotrėšku, bet anėi nieka negaus – tēn gīvenontės muotrėškas tuokės dalikās neužsėjem. Tėms žmuonėms, koriū suodībuos veikė rusu štabā, bova geriau, jau tēi eilėnė tēn negalieje škaradītėis, anėi vėns kėta liuob sodraustė, vo tūs vėinkėimiūs, kor karininku nebova, tā ont tū muotrėšku kareivė liuob poltė ligo kuokėi vėlkā.

***

Praėjos kelėms mienesems po pėrmuosės ke-liuonės pas vīra, Agnė vėn liuob atsėmīns Sėmuona

(Nukelta i 52 p.)

rēkalus. Vēina karta ana ē sava tievaliou ē saka:

– Tēik iprašē, ka parvežtiuo tus anuo gelžius, juk ka parēs, mon ramībēs nebūs... Vo, juk rēk paveizie-tē ē kāp ons pats beatruoda, rēk novežtē pravēnta...

Tā Agnēs keliuonē dēdlē priēšnuos Teklē. Ana aple kuoki nuors važiavēma i tou rusu karei-viu šēršīna bējuojē ē pamēslītē:

– To, Agnelē, diel tuo sava Sēmuona esi iš pruo-ta išėjusi. A vēinā muotrēškā žēimuos laikē važioutē tuoki kieli? Vēsor vēinē kareivē, tēn pat fronts, so-sēšaudīmā... Pamēslīk ē aple sava augontius vākus. Kāp to gali rīžtēis tēn važioutē, aš nikāp nesopron-to... Aš neleido tau iš nomū ni pajodietē, niekor to nevažiouisi. Ka ikliūsi anēms i nagus ē tavi nogala-bīs, toukart kriuoctē būs po laika...

Vo tievalis i vēskou veiziejē paprastiau:

– Tēn so muotrēškuom anēi ožsējimtē netor lai-ka, anū lauk kētē darbā. Tik ožprontie anēi eit ligo kuokēi nežabuotē erželā...

Agnē vēsas kalbas liuob pabēngtē sava nepalau-žamo nosēstatīmo:

– Nebējuokēt, niekor aš napakliūsio. Svēka no-važiouso, svēka ē sogrišio. Sēmuons tēik prašē, ka atvažioutiuo so arklio... Grīžēs pradies statītē malū-na, vo iš kor kou begausi, je dabā neparsēvēši? Ons praeita karta mon prisakē: „To, Agnelē, atvažiouk, če veltou aš gauno tuokiū gerū gelžiū... Vēskou sodiesio pas tou lietovi. Aš tau prikrausio tuokius ratus, ka ē arklis nepatrauks. Ka grīšio, nebrēks bepērktē.“

No ē Agnē, neveiziedama nieka, išvažiava. Bet ka novažiava ē pasoka kelalēs i mēška, ons bēsous jau tošts – vēsos tas dalinīs vakarīkštē bova parkelts i kēta vēita. Agnē, ka tou sožēnuojē, ē ronkas no-krēta. Ana pasēveiziejē i mielēnoujinti nejauki eglī-na ē iš sosējaudēnēma jau bova besokonti atgal, bet pagalvuojē, ka rēk ožvažioutē pas tou lietovi, korin Sēmuons mēnavuojē – gal tēn tēi gelžē īr lēkē sokrau-tē. Apsoka arkli ē novažiava link pamēškie bovosēs suodības. Sotēkusi priš anou žīgiuojēntius kareivius paklausē, kor pasēdiejē kētē lietoviu divizējēs kareivē.

– Anēi jau vakar pasētraukē, anus išvarē i Vēlnio...

„Nespiejau, – graudēnuos Agnē. – Ka tēp bēnt dēina, ontra onkstiau būtiuo išsēruošusi, būtiuo nuors pravēnta ont kelē idavusi...“

Ka Agnē isoka i tuo pamēškie bovosē lietovē suodība, če anou prijiemē ligo kuoki laukama sviēti.

– Je, je, īr palēkēs vēsuokēs mantas. Gerā pašerk

arkli, ka patrauktom, vo rītuo iš rīta padiesem so-sēkrautē ē galiesi jodietē...

Agnē, ieidama i truoba ont nakvīnē, isēnešē dē-dēli kepala dounas, brīza rūkītu lašēniū ē botelka samaguona. Šeimininks vaišiemš bova patēnkints. Pradiejos kalba aple Sēmuona, pasakē:

– Tamista torēt rūpesninga vīra. Iš šimtū tuoks tier tik vēns kēts... Ons ē būdams apkasūs galvuo aple nomus...

– Skūstēis negalio, – atsakē Agnē.

Rītmetie i ratus gelžiū prikruovē tēik, ka Lunka vuos bepatraukē, Agnē, siedusi i nu svuorē gērgž-dontius ratus, padiekavuojsi gaspaduoriou, paso-ka i kieli. Kēik pavažiavusi pasējota ligo če būtom pērma karta, nes kelē bova baisiausē išmauruotē ē anū tēik, ka skaitliaus nie. Anā reikiejē stuotēis i kieli, bet kor katros ved, nikāp negaliejē soprastē.

Kou besotēkusi vēn klaus, a ont stuotēis va-žiou, a i tou posē. Nieks nežēna. Po koriuo laika pru šali eidams vēns karēninks paaiškēna, ka stuo-tēs ī vēsā kētuo posie. Muotrēškā, tou išgērdos, vos šērdēs nesostuojē: kelē siaurē, vēns porvs, nier kamē ni apsēsoktē, ni kou, vo vežēms sunkiauis, je kor ikrēs, anam amēn. Iš kētū preinontiu kareiviu vada išgērda, ka apsēsoktē galies če pat. Pu anuo komandas kateivē apstuojsē vežēma iš vēsū posiu, ē tik žibt ē apsoka ratus so vēso Agnē. Ē dabā jau ana važiou tēn, kor rēk, jau tou tēkroujo kelio ē i tou posē, kor rēk.

Lig posēs kelē Agnē atvažiava gerā. Komele stēpri ē ējē gerā. Vo paskou pavarga, išalka, stop ē sostuojē. Nebeit, nuors to anā kažē kou darīk... Atsēmēnē, ka tor dā poskepali dounas. Kriaukš-lēlē pasēlēka sau, vo kēta atēdavē arkliou. Lunka sojiedē douna, biški pastuoviejē, pastuoviejē ē viel pradiejē eitē. Traukē vargšēlē kuoki dešimti kēluo-metru ē viel sostuojē. Paskou, nebtoriedama kou darītē, Agnē pajiemē gīvuli ož apīnāsrē ē so vēso vežēmo isoka i artēmiauisi kēima. Bet tuo suodī-buo gīvena latvē. Anēi lietovēškā čistā nesoprata. Agnē ruoda so ronkuoms i sava arkli ē saka:

– Zirgs jiestē nuor...

Ka tēi latvē pamatē Agnēs arkli, tujau pat sopra-ta, kas ī, ē komelē atnešē šēina, vondēns, vo anā patē atrēikē dounas, ipilē poudilili šviežē pēina. Paēlsie-jē Agnē, atkotusi komele viel igava siluos, ē Agnē, padiekavuojsi sava naujēisēms gelbietuojems, viel

sieda i ratus. Tėp, be kuokiū dėdliesniu nuotikiu, ont vakara ana so vežemo ė igargiejė i sava kėima.

Išėjės tievalis apveiziejė parvežta manta ė pasakė:

– Nepavierītiuo, ka tuoki kielī tas arklīs ė tēi ratā galiejė tuokė sunkībė partėmptė... Tū gelžiū ė ė kelės tuonas.

– Ne be rėkala arklīs mon vėso kelio vėn liuob sostuos ė sostuos...

Ka Agnė nomėškems papasakuojė, kuoki bova ta anuos keliuonė, ė ka nerada Sėmuona, vėsėms akies pasėruodė ašaras:

– Tuoki kielī... Gerā bovā nosėdongėnusi, gerā, ka ons bėnt bova sostuoruojės tū gelžiū...

– Vo mon pati šėrdės sakė, – atsėlėipė Teklė, – ka iš tuos keliuonės nieka gera nebūs... Panašė ė išėjė...

***

Agnė vīra iš kariuomenės paleida dā tik po metu. Ons i nomus grīža pavasari.

Tou dėina Agnė so Teklė bova išėjės ėiškuotė avims ganīklas, nes sava žemės vėskam nebožteka. Avis par vasara liuob ganītė kamė netuolėj išsėnuomuotuo žemie. Tievalis bova palėkės bežaidous so vākās. Ė, ka anėdvė grīždamas jau bova netuolėi nomū, pamatė, ka kėimė ė dā vėns žmuogos ė ons kažkou dara pasėlėnkės pri vākū.

– Kou ė Pondėivs mums bebūs atsiuntės? – veiziedama i tou posė, liguo sau, liguo Teklė pasakė Agnė.

– A maž trainiuojės vėsuokiū aplinkou, nuors tū kareiviu ė nebie...

– Tava teisībė...

Bet, ka anuos jau vėsā priartiejė pri kėima, Agnė, kap partrėnkta žaiba, sošoka:

– Jezau brongiausis, juk grīža Sėmuons... – ė, nieka nebveiziedama, poulė pri vīra, kėima vėdurie apsėkabėna anou ė ėlgā anuo nebipaleida. Paskou, biški atsėtraukusi, pasėveiziejė i sava žmuogo iš artiau, kāp ons beatruoda, ė viel isėkniausė i kareivėškou gimnastiorko aptraukta vīra krūtėnė.

Tujau pat pri Agnė pribiega Juovitelė, isėkėba i anuos sėjuona, pradiejė anou jodintė ė pradiejė dālintėis sava džiaugsmās:

– Mamītė, veiziek, kuoki paukštieli mon tetoks parvežė. Mamītė, veiziek... – Ė neatstuojojė tol, kol mamītė neatsėtūpė ė nepaveiziejė. Vo paukštielis bova ont ratelės, gražė nomaliavuots ė važioujint garsė plakė sparnelės. Mažājem Liodveliū Sė-

muons atvežė pėnkės vėn kėtėp išmargintas vėstėlės, katruos stuoviejė ont lėntelės, vo anou sojodėnos, tujau liuob pradietė lestė...

Agnė vīra sodrīžemo džiaugies lig pat šėrdėis gelmiū, vėsė anuo rūpesnė ligo kor pradinga. Anā atruodė, ka be Sėmuona pragiventė ėlgė mienėsė, tas nuolatinis anuo laukėms ė vėsė anou sliegė darbā ė lėkė kažkor tuolėi ė aple korius ni prisimintė, ni pasakuotė nerėk. Soprata, ka tor palauktė, ka vėskou tou so Sėmuono aprokous vieliau. Bet ė viel...

– Teklėlė, – atsėmėnė Agnė, – juk rėktom jau tas avis gintė i ganīkla.

– Kuo jodvė kor beisėtau, paraišiuosem kol kas tas avis pri nomū, – pasakė Sėmuons.

– Gerā, ka jau to parejė, aš niekor nebkėšious. Mon ožteks, eso nu darbū ė ūkė rūpesniu pavargusi. Dabā galiesi gaspaduoristė jimtė ont savės... Ka i nu pat šiuos dėinuos... Bet tuo dā reikiejė palauktė...

Valgont pėitus Sėmuons, pajiemės i ronka pėlna stėklieli, atsėstuojojė, palaukė, kol vėsė nosėramins, ė išdruožė tuokė kalba:

– Mona brongėijė... Agnelė, Teklėlė, tievali... Iš vėsuos šėrdėis diekavuojuo ož paruodita sopratėma, geras šėrdis, ož rūpesni, ož išsauguotus nomus, paugintus vākus. Nežėnau, kumet aš begaliesio vėsėms atsėlėgintė, vėsa omžio jausio dėdėlė skuola...

Tumet lig dogna išgierė, pri kuožna priėjė, apkabėna, pabočiava, nobraukė akies pasėruodiosė vīrėška ašara ė viel atsėsieda.

– Ruoduos, ka daug kuo nepraraduom par tou laika. Dabā galiesi jimtė vėskou i sava ronkas ė važioutė tuoliau. Ė lai palaimėn tavi Pondėivs, – pasakė išlėnkdamas stėklieli tievalis.

Vo Sėmuons bova tuoks lėisos, ka ont nogaro ė šuonās galiejė soskaitītė vėsus kaulelius. Ronkas ė kuojės bova pluonas ligo kuokėi šiaudā. Ė dā tuo negana – ons vėsos bova apėjės soskio. Ka Agnė anou apveiziejė, pamatė, ka ont vėso kūno nie vėitās ni pėrštou kot padietė, ka tėn nebūtom bierėmu, ka nerauduonoutom skūra, ka ana nebūtom apėjusi tuokio liguo balzgano, sauso žvīno.

– Par onkstėi pasakiau, ka jau nu šiuos dėinuos pardoudu tau ūki... Tau rėk kuoki mienesi paėlsietė, kap žmuogou pavalgītė, atsėgautė, išsėgīditė arklauski... Vesa skūra ėr kap senamiestė brukis, – pasakė Agnė, jau pati pėrmouji vakara ikėšusi Sėmuona i

(Nukelta i 54 p.)

kobēlāti, pripēlta pašildyta ondēns, ē vēsa nu galvuos lig kuoju muilindama ē trindama.

Vo Sēmuons negaliejē ištartē ni žuodē, tik aikčiuojē nu tuo gaivēnontē ondēns, patiuos ronku ē pērktnē moila kvapa sokelta maluonoma. Išlēpēs iš kobēla ē nosēšlostēs, pasakē:

– Tik tas, kas ir pagīvenēs be nomū, gal soprastē ē ivertintē, kou anēi reišk žmuogaus gīvenēmē. Dēivē brongiauis! Kamē pasaulie to begalietumi tēp atsēgautē, kāp sava truobuo, sava patiuos ronkuos...

Sēmuons jau bova belēpous i sava gražioujē ē sogrīžēma pruogo naujē pakluota platē luova, bet Agnē anou sostabdē:

– Vīrieli, tēp nieka nebūs... Golkis ont zedliaus, dabā tepsiavuos so vaistās...

– A pašielā, Agnelē? A jau nu pat pērma vakara? Vēsā pribēngsi sava ē tēp jau nusēvariusi vīra...

– No je, lauksem dā, ka vēsē ožsēkriestomem... Vēina sergontē žmuogaus mums par mažā? Ē tēp, vākus jau rēks pu biški aptiepliuotē. Rēk so tava arklasokio jimtēis nu pērmuos dēinuos, kētēp – mes tujau vēsē pradiesem drēngtēis...

– Tava teisibē, lauktē nier kuo...

Prīreikē vuos ne valonduos kol Agnē anou nu galvuos lig kuoju ištēpē vaistās, išmušē net prakaits.

– No va, dabā gali eitē i luova, jau nebesi niekam pavuojings. Ka ē nekvepiesi mēgduolās, bet mon pu patēlās bēnt nerēks tavēs bējuotē.

Po tuos „apēracējēs“ Agnē ožpūtē lēmpa, nesko biedama nosēdarē, apsēvēlka naktinius marškinius. Sēmuons, nenoleisdams akiū, veiziejuos i Agnēs buoloujēnti ē besēlonkstoni kūna ē, musintās, tēp stēprē, kāp dabā, nelaukē sava patiuos luovuo ni veselēs nakti. Ons vēsos bova parkaitints ē sodērgēs nu Agnēs ronku, nu tepēmu ē trīnēmu, ē noramin-tē anuo aistra begaliejē tik Agnē. Ē ana, priējusi pri luovas, parsēžegnuojē, pasēmēldē ē šmurkstēliejē pu patēlu tēisē i Sēmuona kliebi...

***

Nepraējē daug laika, ka Sēmuons, patiuos tuopuojems, viel pradiejē darītēis panašos i bovusi kaima žmuogo. Suski nogaliejē par gera dešimti dēinū. Nieks nebneiziejē, nebreikiejē kasītēis ni dēina, ni nakti.

– Jaunam vīrou tik douk pavalgītē ē ons muoment viel atgīn, sostēpriē, – rokava Agnē, veiziedama i atsēgaunonti sava vīra.

So Sēmuona nervās bova biški prastesnē dalikā. Par pērmoujē nedielē Agnē pamatē, ka ons iš kariuomenēs ī parējēs dēdlē nervuots. Šalēp nervu išlinda dā vēina lēga – nikāp ē ni so kou negaliejē benoramintē prasēdiejosē dontū gielēma. Jau nebiškēntiedams dejous ē šauks luovuo atsēgolēs, galva iš vēršaus so puodēško prispaudēs, bet pas daktara nējē, neklausē ni Agnēs, ni tievalē.

– Nieka mon tēi daktarā nepadies. Pakēntiesio, pavalgīsio kaimēškas dounas, ē praeis...

Iš pasēruodavuojujēmu so sosiediem Agnē sopra-ta, ka anam rēk doutē daug vitaminu ē toukart ons gal dā pasētāisīs. Tēp ē padarē. Pri pēitu stala vēn liuob anam pakēš žaliū a rūgusiu kopūstu, kou nuors pataisīta so žalēs borkuonās, papjaustīs cēbuliu so lašēnēs. Pu kēik laika ē ta dontū lēga pasētraukē i šuona, liguo ramesnē pasēdarē ē nervā, bet Sēmuons vēs tēik tebēbova dā dēdlē karšts, ligo kuoks ikaitēs gelžēs. Kou nuors, ka ē negerā sogalvuojēs, nedēdlē tepasēdevē parrokoujems. „Matītēis, ta ruskiu kariuomenē būs anou sogadēnusi vēsam omžiou“, – liuob pamēslīs Agnē, paeidama i šuona nu ikaitosē vīra.

***

Aple kariuomenē Sēmuons maž kou tepasakuojē. Nenuoriejē ni atsēmintē, ni kam kou nuors aiškintē. Vēsks tēn bova liguo kuokiuo pekluo.

– Ka nier kou sakītē, – teisinsēs paklausts Agnēs. – Vēsa laika posbadē, paršalē. Sosērgsi tuokiuo kariuomenie žmuogos ē gelžēnio būdams, vo juk mums lig tuo dā daug trūka. Vo ka išejuom iš Latvējēs mēškū i Vēlnio, tā bemaž nesostuodamē par trīs dēinas ē noējuom. Mašinas gēda, liuob būtē taisuomas pakēlies, vo žmuonēms, kou jiedos, kou nejiedos, reikiejē eitē tuolīn. Ka nosēausi batus, kuojēs būs baisiausē notrintas, autā nu kraujē sostirē ē pavertē i bliēka, vo sostuotē, sosētvarstītē ē paēlsietē nieks tavēs neleida. So vēso aprongo, šuovēnēs – tik i prišaki ē i prišaki. Tarpās ē akies jau liuob dongos so žēmē maišīsēs, bet sostuotē negaliejē, vertē krīvoutē i prišaki. Ligo kuoks vel's būtom tus vadus apsiēdēs. Neveiziejē nieka – tuoks esous anū oždavīnīs, ē vēsks.

– Atsēēlsiesēt ē išsēgīdīsēt, ka noeisēt, vo dabā nikuokiū kalbū...

– Tēp tatā mumis varē i Vēlnio. Nebova lēngvīau ni kēto laiko, vēn juojē ē juojē ont sprondo. Tā bieks dešimti, tā pēnkis kēluometrus, tā kaskis apkasus,

tā viel anus ožversk, tā šaudik, tā kuokė žmuogaus čiūčela badik so dortovo... Ė tēp dėina iš dėinuos, vo kartās ė naktimis. Ė tēp tēi vadā vėn primins:

– Jūs džiaukities, ka vuokītis pasėdevė, vo je ne, būtomėt, kap pabočioutė ėjė i mūši. Vo kuokėi bebūtomėt grīžė, nieks nežėna...

– Tuoki tatā bova ta ruskiu kariuomenė ė daugiau aš netorio kou bepridietė.

– Nedouk, Viešpatie, pakliūtė i anū nagus, nedouk, Viešpatie... – atsėlėipė oušvis.

– Bet nieka gera neišėjė ė tėms, katrėi nėjė ė kavuojuos. Vėinus tujau pat pagava ė ikėša i kaliejėma, kėtė nu ėlga bovėma tomsuo, išlindė i švėisa, apaka, tretėijė gava ėiškuotė ožtarėma pas mėška bruolius, dā kėtėms viel kas nuors atsėtėka... Tik vėns kėts bova išteisints, ka paskelbė amnestėjė. Bet paskou vėstėik pri anū kabėniejuos ė kabėniejuos, kol galū galė išvežė so kėtās i Sėbėra.

– Vo rasintās to ė ištruopėjė, ka eję. Pakėntiejė ė gal dabā leis žmuonėškā gīventė, – liuob pabėngs tuokius vīra pasakuojėmus Agnė.

Teismos

Tou meta, ka Sėmuons grīža iš kariuomenės, Agnė vėsus pavasarinius lauka darbus jau bova pabėngusi. Žaliava laukielis rogiū, kėla vasaruojė, dīga noekietas bolvės, ont vagū žaliū lapu vainėkus skleidė batvėnė ė burkuonā. Pati pavasari pri truobuos, ligo apsėvėlkosės ruožėnės taškoutas jopelės, žīdiejė par do metus geruokā i vėršo stīpteliejosės vuobėlės, vo dėigtuosės ožkūtie irgi bova pašiepītas ė jau leida šuonėnės šakelės. Tad pastatā, ka ė bova ont kalnelio, nebatruodė, ka anėi būtom kiauramė tīrlaukie. Akis jau galiejė atsėrėmtė i nedėdelius medelius, bekėlstontius kėtus augalus, pri truobuos pėlkās parakanās mėrgolioujėntė tuorelė.

Ontrās metās po Sėmuona grīžėma Žalėmā sava suodībuo solaukė neprāšitu svetiū. Kāp vieliau sužėnuojė, prīš mienesi mērė anėms noma pardavės šėimininks. Ė tēi anuo vākā ė mėrosiuojė pati sorokava, ka rėk kāp nuors iš pardoutuosės suodības tus žmuonis iškrapštītė laukuonās. No ė tujau pat ta muotina so dom vākās atvažiava pas Žalėmus.

– Mes nieka nežėnuom, mums nieks nieka nesakė. Vo dabā jau i praėjė pėnkė metā, nuomas sotartės pasėbėngė ė kraustikities iš mūsa suodības kor nuorėt. Mums patėms trūkst vėitas, mes, nieka

nelaukė, parėsem ėe gīventė, – pasakė anėi atvažiavė, ni nespiejė duorā pasėsveikintė.

– Muotrėškelė, – partarė anou Sėmuons, – pėrmiausė žmuogou rėktom bėnt biški torietė sāžėnės ė tik toukart, gerā pagalvuojos, a nenosėžėngi pasaulė ė Dėivalė istatīmams, istartė tuokius malagingus žuodius... Juk tamstelė pati, ka bovau atvažiavės pėrktė, siediejė pri stala, vėskou matė ė gėrdiejė. Netėko, ka gal tēp grėtā žmuogaus atmintės sogestė. Juk gerā žėnā, ka suodība prīš do metus ir pardouta mums ė su tamstuoms jau i senė atsėskaitīta...

– Tievalis bebova sens ė i anuo išsėpardavuojėmus mes dabā negalem rimtā veizietė, – varė tuoliau muotina, – ožvės i tuokius dalīkus, kāp žemės ė nomū... Mes eisem par teisma ė atšauksem tuokius sosėtarėmus, ė sava nomus atsėjimsem. Pasaulie juk tor būtė teisībė...

– Musintās tamstuoms iš guodoma būs vėsā pruoata neblėkė, – isėkėša ė Agnė.

– Mes nieka nežėnuom, nematiem ė žėnuotė nenuorem... Sotartėis laiks ir pasėbėngės ė tamstas iš mūsa truobū toriesėt izeitė... Ė kuo greitiau, tuo geriau, – muotinā toravuoje anuos vākā.

– Ka ė dėdlė tamsteliems nėižt nagā ė nuorietomėt par akis atsėgruobtė jau senė nopėrkta suodība, nieks tamstuoms iš tuo neišės. Ir istatīmā, dokamėntus torem so vėsū parašās. Vo puopieriūs kuo aiškiausė ir parašīta, ka truoba so žemė ir pardoutė ė ka ož anou piningā jau senė ir atėdoutė.

Muotina, matīdama, ka so Žalėmās ont smarkiūju sorokoutė neišeit ė anėi teisma nimaž nebėjė, biški leiduos žemīn, tad pradiejė ruoda soktė i kėta posė – jau ėiškuojė kėta sosėtarėma:

– No, pakol teismā išaiškīns mūsa spuorus, tamstas prijimkėt i ontrus galus gīventė vėina mona dokteri so šėimo. Je jau pripažīns ė pasakīs, ka mums nieks nebėpriklausa, tā ož tou tieva padarīta neteisībė ė skriauda nuors anuo vākou leiskėt tuos truobuos gīventė. Doukėt ontrūs galūs nuors vėina kombarieli...

Sėmuons pagalvuojė, pagalvuojė ė tvėrtā pasakė:

– Nieka nebūs so tuokio tamstas nuoro. Vėsė kombarė jau ir ožjimtė, laisvuos vėitas nier. Mes nejautam, ka būtomem tamstas a bovusi suodības savininka noskriaudė, solig sosėtarėmo vėskou anam esam atėdavė. Nikuokiū skuolū tamsteliem netorem.

(Nukelta i 56 p.)

Žmuogos ka jau ē mērē, bet īr lēkē anuo patēis pri liudininku parašo patvērtints dokuments. Je torē daug pininga ē svēkatas, teiskities, mes tamstu siūluomūs sandieriūs nedalīvausēm, vo tamstas ba rēkala gaišēt laika ē nieka nelaimiesēt... Garēntoujo.

– To matā, kas žmuoniū par guobšoms, kas par nosēstatīmā. Prikeltē senē ožmērštus dalikus ē so galvuotē pratortietē iš kēta žmuogaus darba ē kēšenēs... – nikāp negaliedama soprastē tuokē žmuoniū nosēstatīmu, guobšoma dīvuojuos Agnē.

Vo svetē, ož pērma karta nieka nepešē, bet so kielē Žalēmū kēimē šiuoki tuoki somēšēma, prižadiejē ēiškuotē teisībēs teismē, išvažiava.

– Nieka anēms iš tuo nebūs, – tvērtēna Sēmuons. – Priš tuokius niekšus netrauksemuos ni par plauka. Lai bīlēniejēs, lai muok valstībē piningus...

Po mienesē bova teismos. Žalēmā i anuo atsēvēžē vēsus puopierius so bovosē šēimininka ē liudininku parašās. Atskēramē lapē suodības pērkēma fakta patvērtēna ē apīlinkēs pērmininks. Žalēmā i teisma atsēvedē ē liudininkus, tēi paaiškēna teisiejou, kumet ē kas bova padarīta, tēp pērkēma fakta patvērtindamē ontra karta. Paskou teisies smolkē vēskuo išklusēniejē ē ontruosēs posēs. No, vo kēta dēina teismos paskelbē, ka bovēs savininks suodība pardavē teisietā ē nie svarbo, ka anuo pati, anuo vākā, a dā kas kēts tuo nežēna. Pagal istatīmus ta suodība jau priklausa Žalēmams – dabartēnems anuos šēimininkams. Niekš kēts nikuokiū pretēnzēju i suodība reikštē nebgal, vo je ē reikš, anuos būs atmetas.

Tēp ta bīla ē pasēbēngē, bet nervu ē laika Žalēmams ana sojiedē nemažā. Pakol laukē teisma, vēsas dēinas griaužē bjauros nežēnuomībēs kērmēns... Tiktā po teisiejē pasakītu žuodiu anēms šērdēs ē nervā atsēleida, galiejē grīžtē i sava nomus laimingē.

– Matā, kāp ī gīvenēmē... Nikumet žmuogos nežēnā, kumet ē i kuokē vēita lēkēms tau spērs. Gīveni ē galvuok, gīveni ē matīk, vēskam būk pasēruošēs. Kētēp šēmē pasaulie neišsēlaikīsi.

– Noj, ka ē dabā. Juk žmuogos negaliejē ni pamēslītē, ka kam beateitom i galva tuokēi dalikā. Vo sau dabā lig pat teisma reikiejē prieitē...

– Patēka, matā žmuonims, ka jau vēskas īr so tvarkīta. Išvarīs mumis ē gīvens kap kuokēi puonā... Kāp tad?.. – pēktēnuos Sēmuons.

– Ni sāžēnēs, ni šērdēis anēi nebtor, nuors i tou bažnīcēlē, veizieik, būs belekou vuos ne kuožna nedielēs dēina...

– No, vo dabā, Agnelē, parokoukiau, – saka kakta soraukēs Sēmuons, – kāp bedarīšiau so tou malūno. Mon vēn sokas ē sokas galvuo anuo sparnā. Nedoud ramībēs ni dēina, ni nakti...

– No juk būtom gerā, je pavīktom pastatītē. Juk ka sokuos senāsis, netrūka ni gīvulems mēltu, bova ē līčna pininga...

– Noj, važiavā i tou Latvējē, vargā kol parvēžē... Ē tū gelžiū, veizous, dabā vēskam ožtektom. Kāp tam ka saka, grieks būtom vēskou jimtē ē nē iš šiuo, nē iš tuo pamestē...

– Ka tēi laikā ī tuokēi neaiškē... A beleis naujuoji valdē, kou bestatītē, a neatims?..

– Je ē atimtom, tuokē dalīka iš kēima niekor neišvēš. Malēmā vēsās laikās bova ē būs, malūnininka vēsumet reikies. No, vo juk kol kas nieks nieka mums nesaka. Aš pu biški, pu biški, par kuokius puora metieliu ē sorēisio. Neskubiedams, nepaleisdams iš ronku kētū ūkē darbū. Par pavasarē, rodēns ē žēimuos mienesius sau ē krapštīsious...

– Ka jau to tēp esi so galvuojēs, juk ē dērbk, – pritarē Agnē. – Vo ūkie nesiediesio ni aš ronku so diejusi – kēik begaliedama padiesio. Vākā aug dīdīn, kuožnās metās so anās būs lēngvīau ē lēngvīau. Padies dā vedom ē tievalis...

Ontros malūns

Tās metās, ka jau pasēbēngē bolvakasis, Sēmuons išsētraukē iš papastuogēs lēnū koleklē ē ciela mienesi važēniejē par žmuonis. Vēns ož kēta ūkininkā anuo prašē pagalbas, nedavē ramībēs:

– Sēmuonā, a galiesi atvažioutē pas muni lēnū koltē, Sēmuonā, tik neatsēsakik...

Zapluots ož kūlē palēka tas pats – grūdās, vo kas netoriejē a nenuoriejē, liuob atsēlīgins pinīgās. Ē viel, ka Sēmuons liuob parvažious sobatuos vakarās nomēi, parvēš ne vēina maišieli grūdū ē ne vēina šimta rubliu.

– Rēks nemažā pininga cēmēntou, – Sēmuons vēn liuob primins Agnē aple malūna, – vēsa apatē ē geruokā i vēršo diesio iš somūrītu akmēnū. Rēk padērbtē tuoki, ka nikuokēi viejē nebnoverstom. Būs biški žemiesnis, bet sparnus padērbisio riktingesnius. Tor soktēis nu mēnkiausē viejelē, vo je dēdliesnis, tories soktē ne tik malūna, bet ē kētas mašinas...

Tēp Sēmuons, būdams nomēi, liuob aiškīns ē aiškīns, vo Agnē, nuors ē ne vēskou tesopras, kuokēi ī tēi anuo planā, klausīsēs sava vīra ē linktīuos

galva, nes žėnuojė, ka ons vėskou jau ĩ gerā apmėslėjėš ė žėna tou, kou saka.

Malūna statibā reikiejė nemažā roustu. Ė musintās pats Pondėivalis sosėmīliejė ė ėe Sėmuonou padiejė. Tou rodėni kelės dėinas siautiejė tuokėi pasiotė viejė. Anėi prigoldė mėškūs tėik miediu, ka valdė, nebtoriedama nadiejės pati lig pavasarė tus medius iš mėška ištrauktė, leida tėms žmuonėms, korėi tuo nuoriejė, anus kėrstė ė tvarkītė ont posėi. Sėmuons pasėnaudojė pruogo ė so sava Lunko vėsa žėima važiava pri mėška darbū. Ė ont pavasarė anuo kėimė atsėrada tėik roustu, ka galiejė pasėstatītė ne tik malūna, bet ė dā kuoki kėta budinka. Prasėdiejos pavasarė puolaidiou, Sėmuons nosėsomdė ė parsėvežė ĩ kėima zeimari, lig siejuos išsėpjuovė routus ė lėntas, tad kėimė jau pūpsuojė krūva stėprė sakās kvepontiū ėlgū lėntū, bova ĩ štabelius sodietė vėsuokė stuoroma štėnderė, atskėrā sokrautė rėkiauvuos oužoulėnė blokė, katrėi toriejė atlaikītė vėsa sparnū svuori ė pati stepriausi vieji.

Baigės pavasarė siejė Sėmuons, ka tik kuoki dėina būs geresnė, liuob darbousės laukė. Ipėls iš rīta ĩ terba avėžū ė, pamuovės komelė ont kakla, palauks, kol gīvulis sojies, ė tujau kinkīs ĩ dėdėlė bliekėnė šiūpelė. Po tuo važiuous ĩ malūna pamurankas vėituo kasama dėdėlė doubė, kraus žemės ĩ krūva. Paskou, traukont arkliau, prismauks anū pėlna šiūpelė ė vėš laukuonās...

Vo je pasėtaikīs prastesnė dėina, jau pėls lītos, ons liuob ilīs ont vėsuos dėinuos ĩ kalvė. Ėe bova marės darbū: reikiejė prisėdėrbtė stombiū ė ilgū šriūbu, dėdliėsniu ė mažiesniu gelžiniu kampainiu, dėdliausiu vėniū ė kėtuokiū malūna sėinu sotvėrtėnėmams reikalingu priemuoniui, ka statont nerėkom gaištė laika anas dėrbont. Žėnuojė, ka ė tėp prirėks anou rėks gaištė, nes iš onksta apskaiċioutė ė pasėdėrbtė vėskou, kuo gal prireiktė tuokem pastatou, musintās negalietom nieks.

Bova ė be tuo vėsuokiū kėtuokiū darbū, darbieliu, katrus liuob atneštė ė atvežtė žmuonis. Tās metās ja vėsė aplinkou žėnuojė, kuoki auksaronki kalvi tor po šuono ė žmuonės niekor kėtor nebvažiava prašītė pagelbas – tik pas Sėmuona ė pas Sėmuona. Bevesdams ruoda so žmuonim ons kartās liuob prasėtars, ka žad pasėstatītė malūna.

– Būtom gerā vėsėms aplinkėnėms ūkininkams... Dabā maldintėis torem važioutė ĩ patė pekla, a tik ne pėnkiuolėka kėluometru. Būtom gerā, je ėe pat, po šuono atsėrastom malūns, – liuob sakīs anėi.

– Po kuokiū metu ontrū gal ė atsėrastė...

– Vo rasintās tuo doubie ė būs malūna pamuranka?

– Tėp jau torietom būtė...

– Vo mes vākštuiuojem aplinkou ė spieliuojem, kuoki velni tas Žalėms bestatīs tuokiuo apaliuo doubie. Sava akim aplinkou nikamė nesam matė apaliū pastatū... Vo pasėruoda, ka ėe būs malūns... Matā, kāp išeit.

– No, vo je kuokė dėina kumet paprašītuiuo patalkavuotė, a ateitomėt? – klaus Sėmuons vīru.

– Kāp nepadiesi, je statuoms mums patėms reikalings malūns. Tik pasakīk iš onksta, ka nebūtomem prisėžadiejė kou nuors kėtėms.

Ont rodėns prasėdiejė malūna pamurankas diejėms. Darbs bova sunkos. Pėrmiausė Sėmuons, sava kalvie pasėdėrbės žėmus ratelius, privėlka iš laukū daugībė akmėnū. „Kuo daugiau anū diesio, tuo mažiau rėks cėmėnta. Vo kuo mažiau cėmėnta, tuo būs pėgiau“, – liuob sau minties vės kartuotė ons. Paskou sokvėitė kelės talkas. Nuors atėjė talkininku ė daug, darba ožteka vėsėms. Ons pats neišlėpa iš doubies: so kūjo ė so šiūpelė tā ileidėniejė gėliau ė līgėna akmėnis, tā kruovė cėmėnta vapna. Anou ostaunė dvėjuos iš paċvartiu sokaltuos dėdliuos gelduos maišė aštounė vīrā. Kėtė tou išmaišita vapna so arkliau vežė ĩ doubė. Tretė, atvažiavė so sava arklės, skaldė ė vežė ĩ doubė akmėnis, ketvėrtė pagal Sėmuona noruodīma diejė tus akmėnis ĩ pakraštīū griuovius arba ĩ doubies dogna. Par pėrmoujė talka vīra padėrba tėik, ka jau priėjė lig sėinu kielėma. ĩ pavakarė Sėmuons talkininkams pasakė:

– Šėndėin, kėik bovau nomatės, padėrbuom so kaupou. Ožteks. Dabā eisem veizietė, kou ta gaspadėnė ištaisė veċerė.

Vo, ka soėjė ĩ truoba, sosieda ož stala ė jau biški nomalšėna alki, Sėmuons pakielė padiekuos taurelė:

– Vīrā, tamstas vėsė torėt stėprės ronkas ė muokat gerā darboutėis. Aš mėslėjau, ka tam darbou rėks mažiausė dvijū talkū, vo atlėnktās galās ožteka vėinuos. Vėsėms diekavuojo ė palėikto skuoluo...

– Bepėgo gerā dėrbtė, ka tėp vėsks iš onksta ĩ sorėktavuota. Vėsė žėna, kumet ė kou tor darītė, ni vėinam nereikiejė stuovietė. Ni vėina žmuogaus par daug, ni vėina par mažā... – pagīrė Sėmuona net Zūbernis.

– Je šī rodėni dar rastomėt puora dėinū ė ateitomėt patalkavuotė, mūra darbus galietiuo ė pabėngtė...

(Nukelta ĩ 58 p.)

– Tik pasakīk iš kalna, ateisem.

– No, tad po nedielēs, ketvergē. Par tou laika aš sokalsio sēinu skvarmas, istatīšio gelžius ē tuokart jau galiesem pēltē sēinas.

– Gerā, lai būn po nedielēs, – ē talkininkā iš-sēskērstē.

– Neprastus sosiedus toriau. Sorokoujemē žmuonis ē muok darboutēis. Nikumet lig šiuol nevierējau, ka par dēina tēk daug galietomem padarītē.

– No, bet kas ē par vīrā bova – kap oužoulā...

– Bet ē tēn, ka statiaus, patalkavuojē.

– Kāp Zūbernis? – dā paklausē Agnē.

– Nieka, kap ē vēsē kētē. Matītēis toukart, ka tavi vēina palēka, anēi iš tēkrūju bova baisē išsēgon-dē ē nebsoprata, kou dara...

Po valondelēs Sēmuons pratēisē minti:

– Dabā mon rēks sosēmestē ē par nedielē padērbtē sēinu skvarmas. Kētām ketvergē vīrā žadiejē viel sosērinktē.

Sēmuons vēsa nedielē nu saulēs tekiejēma lig laiduos plošiejē sava išraustuo doubie. Mūra sēinuo, kāp ons bova soplanavēs, toriejē būtē dvejēs doris, kelē nedēdelē longā, skilēs pasou, je kartās nosēpērkotom matuora, ongas, skērtas ašims prakēštē... Longū ē doru vēršus, ka stēpriau stuovietom, darē posapalius.

Po nedielēs vīkstont ontrā talkā, par posontruos dēinuos iškēla malūna sēinu mūrēnē dalēs. Talkā pasēbēngos, iš mūra kīšuojē stuorē gelžē, pri katrū so stuorās šriūbas toriejē būtē prisoktē pagrindēnē sēinu štēnderē.

– Rēk dēdelē atsparoma, ka sokontēis sparnams ē potont stēprēms viejems, nepradietom skīpoutēis ē linktē i šuona, – aiškēna Sēmuons darbininkams.

– No-o-o tuoks mūrē ē pati velni atlaikīs, – rokava vīrā, – somūrējos tuokē sēina, viejē tēkrā ka nebier kuo bējuotēis. Ni viesols nieka nepadarīs, nepajudins...

Talkininkams daug kas bova nesoprontama ē anēi karts nu karta vēs klausēniejē. Sēmuons vīrams gava atskleistē mažne vēsas sava paslaptis: ē ka pri malūna būs zeimaris so ablerko, ē ka če galies pjautē roustus, ablioutē lēntas, ē ka ateitie pri viejē siluos gal prisēdies ē motors, ē ka tam rēk iš onksta nomatītē atskēra skilē sēinuo. Papsakuojē ē tou, ka pri malūna šuona tories atsērastē dā vēns paēlgs neaukšts pastats...

– Vies gerā, bet, tetoriedams tiktā anuo jiega, žmuogos esi ligo sopončiouts – viejē neblēka ē

darbs sostuo, gali eitē kor nuori. Vo ni vēns žmuogos, atvažiavēs i malūna, nenuor lauktē, kol vies pakēls...

– Grīna teisībē, – pritarē talkēninkā. – Ka jau važiouji maltē grūdū, lauktē nebišeit. Ni gīvulis, ni žmuogos diel viejē nejiedēs negal būtē...

– Ta va, mēslējo, rasintās so laiko ē kas kēts išeis...

– Pasēklausios tamistas, soprontam, ka če būs ciels pabrēks...

– Vēskuo žmuogou rēk... Ka jau kou pradēdi darītē, rēk gerā vēskou apmēslītē. Mona galvo, tēp ligo ē torietom būtē.

Tou rodēni Sēmuons pri malūna nagū daugiau nebkēša. Tik apdiejē sēinas, ka žēimuos šaltē nepridarītom dēdēliū iškadu, ē palēka vēskou pavasariou. Lēkosius rodēns mienesius, kāp ē onkstēsnes metās, pas ūkininkus kūlē lēnus. Iš talkininku Sēmuons nikuokē zapluota nejiemē, bet tēi puonevalē pilē anam priklausontius grūdus i maiša ē ni i kuokēs kalbas nējē.

– Talka ir nemuokama, vo patem kūlēms ir kuožnuos dēinuos darbs. Pasējimk, kas priklausā, ē vēsks...

Par žēima Sēmuonou kelē gals viel bova kalvie, viel ējē darbā lig baltoma ikaitēnos gelži, kēlnuojint sunki kūji ē potont žaizdrē ogni. Nuors kalvie dērba jau ne pērmus metus, anou vēs dā liuob stebintē, ka i degontē ongli iš dumpliu ētous uors gal sokeltē tuoki karšti, tuoki onglēis švistiuojēma, ē, ka ta onglēs jau kēik begaliedama pradēd degtē, ana ligo soskīstie, pasēdara lēpi, ligo būtom ištērpēs stēklos. „Pasaulie stebūklū ir ne tik laukūs ē mēškūs, bet anū ivīkst ē kalvie“, – veiziedams i šnīpštontē ogni tonkē liuob mēslis Sēmuons.

Par žēima ons sosēmeistravuojē zeimarē ē ablerkas stala, itaisē ē išbalansava ašis, apkalē dvejus naujus dvēkinkius ratus, atnaujēna vēina sena brēkelē, vo pabēngēs, paējēs i šuona apveiziejē anou ē sava darbo lēka patēnkints: „Dabā tuo brēkelie sosiedē galies važioutē ligo kuoki pasaku golbē...“ Džiaugies ons tou sava darbu, nes šī karta anam gerā pavīka atstatītē išklerusius gelžius ē brēkelē išmuoningā papouštē. Ož gaunama zapluota ons prastiau dērbtē negaliejē. „Je nepasēstēngsi, žmuonēs pradies ēiškuotē kētuos kalvēs... Vo dabā, ka žmuogos so tēp atnaujinta brēkelē važēnies, mon būs dēdļiausi garbie ē reklama“, – mēslējē ons.

(Tēsīnīs kētūs numeriūs)